

Aleg. : 02

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie projektu ustawy o środkach prawnych przeciw postanowieniom Reprezentacji gminnych i powiatowych.

Wysoki Sejmie!

Podług dołączonego % uwiadomienia c. k. Prezydium Namiestnictwa z 26. lutego 1902 L. 1515/pr. nie uzyskał sankcyi uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 11. kwietnia 1900 projekt ustawy o środkach prawnych przeciw postanowieniom Reprezentacji gminnych i powiatowych z tego jedynie powodu, ponieważ „§. 4. ustęp 3. projektu ustawy daje stronie interesowanej w braku pouczenia o rekursie, prawo żądania od władzy orzekającej uzupełnienia orzeczenia przepisaniem pouczeniem. Jakkolwiek przeciw temu postanowieniu w zasadzie żadnych zarzutów czynić nie można, to jednak nadano mu w projekcie ustawy brzmienie, które wymaga bezwarunkowo uzupełnienia“.

„Według brzmienia tego postanowienia pozostałoby mianowicie nierozstrzygniętem, w ciągu jakiego czasu miałyby strony interesowane prawo żądać uzupełnienia orzeczenia“.

„Z braku takiego ograniczenia pod względem czasu, możnaby wnosić, że prawo to istnieje bez żadnego ograniczenia co do czasu, w którym to wypadku orzeczenie, któremu brakuje pouczenia o środkach prawnych, nie mogłoby wogóle nigdy urosć formalnie w moc prawną“.

„To powodowałoby wręcz niedopuszczalną niepewność co do materyalnych stosunków prawnych, a cel, dla którego ustawodawstwo wydaje w ogóle postanowienia formalno-prawne co do terminów rekursowych, byłby wprost udaremiony“.

Ponadto zwrócił c. k. Rząd uwagę Wydziału krajowego, że „ustawa państwowa z 12. maja 1896 (Dz p. p. Nr. 101), której użyto za wzór do projektu, okazała się w praktyce mniej naśladowania godną, bo doprowadziła w judykaturze władz politycznych, Trybunału administracyjnego i Trybunału państwa do różnych między sobą niezgodnych tłumaczeń i do bardzo znacznych trudności różnego rodzaju. Pochodzi to stąd, że podczas parlamentarnych obrad nad tą ustawą w Radzie państwa, projekt rządowy, który pierwotnie ograniczał się tylko do ustanowienia terminów rekursowych, wskutek inicyatywy wyszłej z łona ciał reprezentacyjnych doznał w niejednym kierunku rozszerzenia, które wprowadzie stworzyło dla poszczególnych kwestyi polityczno-administracyjnego postępowania co do środków prawnych nową podstawę ustawową, lecz bynajmniej nie doprowadziło do systematycznego i wyczerpującego unormowania tego całego kompleksu kwestyi.“

„Jest rzeczą pewną, że także w dziedzinie autonomicznego toku instancyi powstałyby podobne wątpliwości i trudności, gdyby uchwalony przez Sejm projekt ustawy miał pozostać bez odpowiedniego przerobienia.“

„Byłoby tedy zdaniem p. Ministra pożądanem, poddać tę rzecz dalej idącemu unormowaniu, do którego to celu sporządzono w c. k. Ministerstwie spraw wewnętrznych dołączony % projekt takiej ustawy, który mógłby posłużyć za podstawę do obrad w Sejmie“.

Motywa do tego projektu zawarte są w dołączonem na wstępie piśmie c. k. Prezydium Namiestnictwa.

Wydział krajowy konstatuje przedewszystkiem, że ustęp projektu ustawy, z powodu którego projekt ten nie uzyskał sankcyi, nie mieścił się w przedłożonym Wysokiemu Sejmowi projekcie Wydziału kraj. z dnia 9. stycznia 1900 L.W. 84804/99 (aleg. Nr. 41 z roku 1899/900) i że ustęp ten wstawiony został dopiero przez komisyę prawniczą (aleg. Nr. 114 z roku 1899/900) a opiewa on, iż na wypadek braku pouczenia w orzeczeniu lub rezolucyi, — „wolno stronom interesowanym domagać się protokolarnie lub pisemnie od władzy orzekającej uzupełnienia orzeczenia, zarządzenia lub uchwały przepisaniem pouczeniem, w takim razie termin do rekursu liczy się od dnia następnego po doręczeniu pouczenia“.

C. k. Rząd uznał więc, że samo domaganie się pouczenia, nie jest rekursem, dla którego §. 1. projektu ustanawia 14-dniowy termin, a ponieważ dla tego domagania się projekt ustawy nie ustanawiał terminu, przeto nie uzyskał on sankcyi.

Z powodu wspomnianego wyżej projektu rządowego, względnie z powodu odmowy sankcyi dla projektu przez Wys. Sejm dnia 11. kwietnia 1900 uchwalonego, rozpatrywał Wydział krajowy sprawę niniejszą dwukrotnie, na posiedzeniach z dnia 5. maja rb. i 9. czerwca rb., doszedł jednak do przekonania, iż tylko pierwotny projekt Wydziału krajowego i to w bardzo skróconem brzmieniu, może przedłożyć Wysokiemu Sejmowi do ponownej uchwały, a to z następujących powodów:

Wszystkie trzy dotychczasowe projekta różnią się między sobą głównie i zasadniczo w §. 4. począwszy od drugiego ustępu projektu tutejszego.

Ustępy te brzmiały podług tego projektu, jak następuje:

„Jeżeli mylnie oznaczony został termin do wniesienia rekursu i rekurs wniesiony został w tym mylnym terminie, jednakże po upływie ustawowego terminu, kompetentna instancja obowiązana jest rekurs taki załatwić z pominięciem tej wadliwości. Stronie interesowanej przysługuje jednak prawo wnieść rekurs przeciw podobnemu mylnemu oznaczeniu terminu.“

„Jeżeli wymienione w ustępie pierwszym tego paragrafu pouczenie wcale nie zostało podane albo też mylnie podano je co do niedopuszczalności rekursu, co do władzy, do której rekurs ma być wystosowany lub na ręce której ma być wniesiony, rekurs jeśli tylko wniesiony został w terminie ustawowym, załatwiony być winien z pominięciem tego rodzaju przeszkód“.

Projekt zatem Wydziału krajowego nie dopuszczał osobnych rekursów na wypadek braku, mylnego czy też niezupełnego pouczenia, z wyjątkiem wypadku, jeśli pouczenie to podawało dłuższy od ustawowego — termin do rekursu, a strona interesowana mogła być z tego powodu narażoną na szkodę.

Uchwalony przez Wysoki Sejm projekt Komisji przyjął z powyższego projektu tutejszego pierwsze postanowienie co do wypadku oznaczenia za długiego terminu do rekursu — bez zmiany, natomiast co do dalszych postanowień wprowadziła Komisya zasadnicze zmiany, dopuszczając w wypadku mylnego pouczenia osobne rekursy, w wypadku zaś braku pouczenia, także wspomniane wyżej prawo stron — osobnego domagania się tego pouczenia z tym skutkiem prawnym, że początkowy termin do rekursu w rzeczy głównej, zostałby przesunięty aż na dzień następny po doręczeniu tego pouczenia.

Tu zauważa Wydział krajowy, że z projektu Komisji nie można wydedukować całkiem niewątpliwie, jaki prawny skutek miałyby odnieść wspomniane wyżej rekursy czysto formalne wobec orzeczenia w sprawie głównej, względnie wobec terminu do rekursu w tej sprawie głównej.

Skoro bowiem przy domaganiu się podania brakującego pouczenia termin do rekursu w rzeczy głównej wyraźnie zostaje przesunięty na dzień następny po doręczeniu pouczenia, a takiego wyraźnego postanowienia niema przy rekursach z powodu mylnego, czy też niezupełnego pouczenia, to widocznie rekursy przeciw takiemu pouczeniu nie powinny mieć mocy wstrzymującej.

Tymczasem ustęp ostatni projektu Komisji postanawia:

„Wolno jednak stronom, nie czekając, a nawet nie żądając takiego uzupełnienia, wnieść rekurs, który instancja rekursowa bez względu na brak pouczenia załatwić ma“.

Nasuwa się więc wątpliwość, czyli ustęp ten odnosi się wyłącznie tylko do wypadku braku pouczenia, czyli też i do wypadku mylnego pouczenia, ustęp ten bowiem mówi o „żądaniu uzupełnienia“. Rekurs jest także „żądaniem“, a „uzupełnienie“ oczywiście odnosi się także do niezupełnego względnie mylnego pouczenia.

Przyjąć więc należałoby, że ustęp ten odnosi się i do rekursów z powodu mylnego pouczenia, że zatem i te rekursa mają moc wstrzymującą względnie wstrzymują moc prawną głównego orzeczenia, a pozostawione jest tylko swobodnemu ocenieniu stron interesowanych, czyli zechcą wnieść rekurs w sprawie głównej przed załatwieniem przez instancję rekursu w sprawie formalnej.

Nasuwałoby się więc samo przez się pytanie, jaką doniosłość i jakie znaczenie mają mieć w ogóle rekursa formalne (co do pouczenia), skoro stronom wolno i bez tych rekursów, albo mimo tych rekursów, wnieść rekurs w sprawie głównej i czy kosztem rzeczonych względów formalnych, może i winna być obaloną rzeczą główną, jeśli ona była słuszną, albo też pytanie, dlaczego nie mogłaby zniesioną być niesłuszna rzecz główna już przy załatwieniu rekursu czysto formalnego (co do pouczenia).

Projekt rządowy usuwa te wszystkie pytania i wątpliwości w ten sposób, że nakazuje instancji rekursowej znieść orzeczenie pierwotne (bez względu, czy ono było co do rzeczy samej słuszne lub niesłuszne) i polecić wydać nowe orzeczenie w tem samym brzmieniu, a tylko ze sprostowaniem pouczeniem. Takie zniesienie orzeczeń ma zaś nastąpić:

I. Z urzędu w wypadkach:

1. oznaczenia za długiego terminu do rekursu, gdy rekurs wejdzie po terminie ustawowym;
2. mylnego pouczenia co do władzy, na ręce której rekurs ma być wniesiony, jeżeli rekurs w takim razie za późno wejdzie na ręce właściwej władzy i
3. mylnego pouczenia o dopuszczalności rekursu przeciw ostatecznemu orzeczeniu.

II. Na rekurs przeciw mylnemu pouczeniu:

1. co do dopuszczalności rekursu;
2. co do terminu rekursu i
3. co do instancji rekursowej.

Obok zaś powyższych dwóch rodzajów zniesienia orzeczeń, dopuszcza projekt rządowy na wzór projektu komisji jeszcze trzeci sposób czasowego unieważnienia orzeczeń za pomocą domagania się strony uzupełnienia orzeczeń w dwóch wypadkach: 1. jeżeli niema w orzeczeniu żadnego pouczenia o środkach prawnych, albo 2) jeżeli pouczenie to jest niezupełne (a nie mylne), w tych dwóch wypadkach bowiem termin do rekursu od właściwego orzeczenia zostałby odnowiony przez przesunięcie go na dzień następny po doręczeniu żądanego pouczenia.

Pominąwszy okoliczność, że postanowienia projektu rządowego na wypadek mylnego pouczenia o dopuszczalności rekursu od ostatecznego orzeczenia, są zbyteczne, skoro podług dotychczasowych ustaw krajowych jedynie Wydział krajowy jest tą ostatnią instancją i skoro projekt ustawy regulować ma środki prawne przeciw postanowieniom Reprezentacji gminnych i powiatowych i pominąwszy dalej kwestyę, czy projekt rządowy dla swej subtelności byłby dla szerokiej masy naszej ludności zrozumiałym, stwierdza Wydział krajowy z całym przeświadczeniem, że i projekt rządowy i projekt komisji musiały na kraj nasz napowrót sprowadzić zażęganą już nieco manię długoletniego procesowania się i to niestety nie o rzecz samą, ale o formę.

Jakie zaś skutki podobny stan rzeczy zdolny jest wywołać dla naszego ludu, dla gmin naszych, zbyteczne byłoby przedstawiać.

Wszakże dla ukrócenia pieniactwa i zapobieżenia jego skutkom, wydano nową procedurę cywilną, skracającą cały dawniejszy tok postępowania, Wysoki Sejm wprowadził skrócony tok instancji w ustawach gminnych i budowniczych, wyłączając Radę gminną jako drugą instancję w sprawach policyi miejscowej, — wszystko dla szybszego wymiaru sprawiedliwości, a podnoszą się niejednokrotnie słuszne zarzuty, że mimo to wymiar ten trwa za długo — obecnie zaś miałyby

być wprowadzoną ustawą, któraby z powodów li tylko formalnych właśnie cel szerszego wymiaru sprawiedliwości wprost uniemożliwiła, a nadto w bardzo licznych, łatwo do przewidzenia wypadkach, bezwarunkowo narażała strony interesowane, bądź też gminy same na szkody materialne.

Ludność w licznych wypadkach, wśród znanych na wsi stosunków, zostałaby zdana, w drodze zupełnie legalnej, na szykany pojedynczych wójtów lub pisarzy gminnych, na szykany sąsiadów, n. p. w sprawach budowniczych, a majątek gminny i jej dochody mogłyby bardzo łatwo ukrócone być legalnie, jedynie tylko z powodu przypadkowego niepodania w rezolucyi Zwierzchności gminnej odpowiedniego pouczenia dla strony.

Dla jaśniejszego przedstawienia zgubnych skutków podobnej ustawy, niechaj posłużą następujący przykład:

Z powodu zgorzenia chaty podaje strona o konsens do Zwierzchności gminnej na odbudowanie tejże. Podanie to zostaje odrzucone, i to dopiero po upływie dłuższego czasu, a nadto w rezolucyi odnośnej podaje Zwierzchność gminna przez pomyłkę dłuższy od ustawowego termin do wniesienia rekursu od tej odmownej rezolucyi.

Przeciw odmowie konsensu wnosi strona rekurs nawet w terminie ustawowym i rekurs ten dochodzi do Wydziału powiatowego również dopiero po upływie dłuższego czasu. Wydział powiatowy, który rekurs taki załatwić ma w danym razie w myśl §. 20. ustawy z 13. października 1899 Dz. u. kr. Nr. 133 najdalej do dnia 30, nie będzie miał prawa załatwić rekurs ten merytorycznie, gdyż w rezolucyi gminy podano za długi termin do rekursu. Obowiązany więc będzie z tego powodu z urzędu znieść rezolucyę Zwierzchności gminnej i nakazać jej, ażeby ponownie wydała tę samą rezolucyę niezmienioną, ale przytem podała stronie właściwy 14 dniowy termin do rekursu, a nadto w orzeczeniu swoim musi Wydział powiatowy ze swej strony podać dokładne pouczenie dla strony i Zwierzchności gminnej o środkach prawnych przeciw temuż swemu orzeczeniu.

Nie jest wykluczonem a nawet po części byłoby naturalnem, że strona, która takim orzeczeniem musi czuć się pokrzywdzoną z powodu daremnego upływu czasu, wniesie rekurs do Wydziału krajowego, od którego domagać się będzie zniesienia orzeczenia Wydziału powiatowego i polecenia mu, ażeby sprawę merytorycznie załatwił, co jednak okaże się niemożliwem. Teraz dopiero będzie musiała strona wnieść rekurs znowu do Wydziału powiatowego o rzecz samą i teraz dopiero musi przegrać. Z powodu bowiem nieogłędnego wniesienia rekursu od pierwszego orzeczenia Wydziału powiatowego — do Wydziału krajowego, minął tymczasem 14-dniowy termin do rekursu do Wydziału powiatowego w rzeczy głównej i odmowna rezolucya Zwierzchności gminnej stała się prawomocną.

Wszakże gdyby strona i nie wniosła była w powyższym wypadku rekursu do Wydziału krajowego, może ona mimo to ponieść dotkliwą stratę n. p. już z tego powodu, że minął odpowiedni czas do budowy.

Cóż dopiero dzieć się będzie, jeśli wójt lub pisarz gminny będzie dla strony nieprzychylnie usposobiony. Obok dotychczasowego sposobu przewlekania sprawy niespieszeniem się z wydaniem stronie rezolucyi, z przedłożeniem jej rekursu Wydziałowi powiatowemu, niedołączaniem do tego rekursu aktów gminy, własnym rekursem itd., przybędzie wójtowi na pomoc sama ustawa o środkach prawnych, nadająca mu aż o 8 rozmaitych sposobów szykany i w ten sposób przewlecze on sprawę na lata, chociażby miał narazić się na środki dyscyplinarne.

Celu swego jednak dopnie, gdyż zniszczy stronę materialnie jeszcze przedtem, zanim ona będzie miała prawo domagać się znowu osobnymi rekursami, ażeby instancye wyższe rozstrzygnęły rzecz merytorycznie.

Będą to spory tylko o wiatr, o formalności ze szkodą strony bez żadnego nawet regresu.

Z tych samych powodów nie jest wykluczoną i szkoda gminy w wypadkach np. dzierżawy dochodów gminnych lub zabezpieczenia dostaw dla gminy, jeśli Zwierzchność gminna w swych rezolucyach nie poda należytego pouczenia stronom, których oferty nie zostały przyjęte. W tych wypadkach wprawdzie strony nie mają legitymacyi do wnoszenia rekursów o rzecz samą, mogą jednak atakować ważność uchwały a do tego przyjdzie im w pomoc jeszcze przyszła ustawa o środkach prawnych w kierunku obowiązku władzy udzielania stronom pouczenia i rekursami pod wzglę-

dem formalnym znacznie bardzo przeciągną definitywne załatwienie sprawy i tem spowodują szkodę gminy.

Wobec podobnych łatwo przewidzieć się dających szkodliwych następstw postanowień co do nieodpowiedniego pouczenia stron o przysługujących im środkach prawnych, nie może Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi do uchwały odnośnych postanowień ani z projektu rządowego ani z projektu komisji.

Zamieszczenie w projekcie ustawy — obowiązku Reprezentacyi gminnych i powiatowych — pouczenia stron o przysługujących im środkach prawnych, nie może i nie powinno pociągać za sobą tak doniosłych skutków, żeby brak tego pouczenia, mylne albotież niezupełne pouczenie, miało powodować czyto unieważnienie głównego orzeczenia, czy też przesunięcie względnie odnowienie terminu do rekursu w sprawie głównej, a zarazem dawało sposobność do daleko idących szyskan stron ze szkodą ich materyalną, mogła narażać na taką samą szkodę fundusze gminne a wreszcie niewątpliwie wywoływało wprost demoralizujące pojęcie o słuszości i sprawiedliwości ustawy samej.

Ostatecznie ani pomyłka ani zła wola ani nieświadomość ustawy nie powinna i nie może zmieniać postanowień ustaw obowiązujących.

Zamieszczenie w projekcie obowiązku o pouczeniu jest tylko wskazane, ale za niestosowanie się do odnośnego postanowienia ustawy, może i winien dyscyplinarnie odpowiadać naczelnik gminy, jej pisarz, sekretarz itd. strona nie powinna za to cierpieć i odpowiadać materyalnie.

To wszystko było powodem, że Wydział krajowy w swym projekcie pierwotnym nie poszedł pod tym względem za ustawą państwową z 12. maja 1896 Dz. u. kr. Nr. 101, nie chciał bowiem dopuścić do tak daleko idących skutków.

Jedyny wyjątek uczynił był Wydział krajowy tylko w wypadku oznaczenia dłuższego aniżeli 14-dniowego terminu do rekursu. Z powodów jednak przez c. k. Rząd podanych, mianowicie, iż postanowienie odnośne reguluje tylko wypadek, jeśli jest jedna strona a nie wystarcza na wypadek, jeśli stron tych jest więcej i mają one sprzeczne ze sobą interesa, odstępuje Wydział krajowy od odnośnego postanowienia swego projektu, opuszcza zupełnie z §. 4. ustęp drugi i trzeci a natomiast projektuje wyraźne postanowienie, że brak pouczenia albotież mylne lub niezupełne pouczenie, nie pociąga za sobą żadnych skutków prawnych.

Uchwalony przez Wysoki Sejm projekt rozszerzyła Komisya i w tym kierunku, że dopuściła także telegraficzne wniesienie rekursu a dzień nadania go na urząd telegraficzny uważany ma być również jako dzień wniesienia rekursu.

Wydział krajowy zniewolony jest oświadczyć się przeciw powyższym postanowieniom. Telegramy z reguły są krótkie, zwykle mało zrozumiałe a czasem całkiem niezrozumiałe, nie mogą być i nie są oryginalnym rekursem, mogą być bardzo łatwo nadużywane dla celów złośliwych a wreszcie nasuwałyby niejednokrotnie trudność w skonstatowaniu dnia nadania.

Zresztą postanowienie, że dzień nadania rekursu na pocztę, miałby liczyć się za dzień wniesienia rekursu, czyni postanowienia co do telegramów zbytecznymi. Z uwagi zaś, że więcej jest urzędów pocztowych aniżeli telegraficznych, godziny urzędowe tych ostatnich nie są dłuższe od godzin urzędowych na poczcie, nadanie rekursu telegraficznego nie przedstawia żadnych korzyści, nadanie go zaś na pocztę jest łatwiejsze i tańsze a skutek jest jeden i ten sam.

W dalszym ciągu projekt rządowy opuszcza postanowienie, iż jeżeli ostatni dzień terminu do rekursu przypada na święto, termin ten kończy się dopiero w następnym dniu powszednim, gdyż w kraju naszym mogą zachodzić wątpliwości, które dni uważać należy jako święteczne.

Z tego powodu i Wydział krajowy opuszcza odnośne postanowienie, opuszcza jednak i zawarty w projekcie rządowym wyraz „powszedni“ względnie roboczy (Werktag), gdyż po niedzieli może nastąpić niewątpliwie dzień święteczny, który jest nim choćby tylko dla pewnej części ludności.

Wydział krajowy opuszcza również z projektu postanowienia o dopuszczalności lub niedopuszczalności rekursu, albotiew podług obowiązujących dotąd ustaw krajowych, przeciw wszelkim postanowieniom Reprezentacyi gminnej lub powiatowej (we własnym zakresie działania), dopuszczalne są rekursy, wspominanie więc w projekcie ustawy o niedopuszczalności rekursów wprowadzałoby tylko w błąd strony.

Wreszcie nie może Wydział krajowy zgodzić się na wstawione przez Komisję w §. 4. ustęp pierwszy wyrazy „lub protokolarnie ogłoszonych orzeczeniach“. Z wyjątkiem bowiem ustnych orzeczeń karnych, przeciw którym rekursa wnoszone być mają do władz politycznych, inne orzeczenia, jak n. p. w sprawach budowni-
czych, Zwierzchność gminna obowiązana jest wydawać na piśmie. Odmienne za-
tem postanowienie projektu naprowadzałoby domniemanie, że n. p. konsensa bu-
dowlane można wydawać ustnie, zwłaszcza, że projekt stałby się ustawą
późniejszą.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony % projekt ustawy.

Z Rady Wydziału Krajowego Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

A. Potocki w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

U S T A W A

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem co do środków prawnych przeciw postanowieniom Reprezentacyi gminnych i powiatowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Rekurs (zażalenie lub odwołanie się) przeciw orzeczeniu, zarządzeniu lub uchwale Reprezentacyi gminy t. j. Zwierzchności gminnej, Magistratu, Rady gminnej, lub Rady miejskiej i Reprezentacyi powiatowej t. j. Wydziału powiatowego lub Rady powiatowej w sprawach własnego zakresu działania gminy lub powiatu, należy wnieść w terminie 14 dniowym, o ile specyjalna ustawa innego nie wyznacza terminu.

§. 2.

Termin do wniesienia rekursu liczy się od dnia następnego po doręczeniu lub ogłoszeniu orzeczenia, zarządzenia lub uchwały.

Rekurs wnieść można pisemnie lub ustnie, a w tym ostatnim wypadku obowiązana jest Zwierzchność gminna, względnie Magistrat lub Wydział powiatowy z urzędu spisać ze stroną odpowiedni protokół.

Dzień nadania na pocztę uważany będzie również jako dzień wniesienia rekursu.

Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę, termin kończy się dopiero w dniu następnym.

Instancya rekursowa orzeka o tem, czy rekurs wniesiony jest w należyty terminie.

§. 3.

O ile ustawy nie zawierają odmiennych przepisów, wnieść należy rekurs od postanowień Reprezentacyi gminnej na ręce Zwierzchności gminnej względnie Magistratu, od postanowień zaś Reprezentacyi powiatowej na ręce Wydziału powiatowego.

§. 4.

Władze w §. 1. wymienione mają w swoich orzeczeniach, zarządzeniach i uchwałach wyraźnie oznaczać, do której władzy rekurs ma być wystosowany, oraz na czyje ręce i w jakim terminie ma być wniesiony.

Brak takiego pouczenia albo też mylne lub niezupełne pouczenie nie pociąga za sobą żadnych skutków prawnych.

§. 5.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

§. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

O d p i s

pisma c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z dnia 26. lutego 1902.
L. 1515/pr. do Wydziału krajowego we Lwowie wystosowanego.

Jego Ces. i Król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 21. lipca 1901 nie raczył udzielić Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem projektowi ustawy co do środków prawnych przeciw postanowieniom Reprezentacyi gminnych i powiatowych i zarazem raczył najmiłościwiej upoważnić Pana Ministra spraw wewnętrznych do podania powodów tej odmowy do wiadomości Reprezentacyi krajowej.

Powód niezatwierdzenia projektu ustawy jest według reskryptu p. Ministra spraw wewnętrznych z 2. lutego b. r. L. 5675 M. J. ex 1901 następujący:

§. 4. ustęp 3. projektu ustawy daje stronie interesowanej w braku pouczenia o rekursie, prawo żądania od władzy orzekającej uzupełnienia orzeczenia przepisaniem pouczeniem. Jakkolwiek przeciw temu postanowieniu w zasadzie żadnych zarzutów uczynić nie można, to jednak nadano mu w projekcie ustawy brzmienie, które wymaga bezwarunkowo uzupełnienia.

Według brzmienia tego postanowienia pozostałoby mianowicie nierozstrzygniętem, w ciągu jakiego czasu miałyby strony interesowane prawo żądać uzupełnienia orzeczenia. Z braku takiego ograniczenia pod względem czasu możnaby jednak wnosić, że prawo to istnieje bez żadnego ograniczenia co do czasu, w którym to wypadku orzeczenie, któremu brakuje pouczenia o środkach prawnych, nie mogłoby w ogóle nigdy urosć formalnie w moc prawną. To powodowałoby wręcz niedopuszczalną niepewność co do materyalnych stosunków prawnych, a cel, dla którego ustawodawstwo wydaje w ogóle postanowienia formalno-prawne co do terminów rekursowych, byłby wprost udaremniiony.

O tem mam zaszczyt zawiadomić i wskutek powołanego reskryptu ministerjalnego zwrócić uwagę Wydziału krajowego, jak następuje:

Ustawa państwowa z 12. maja 1896, której użyto za wzór do projektu, okazała się w praktyce mniej naśladowania godną, bo doprowadziła w judykaturze władz politycznych, Trybunału administracyjnego i Trybunału państwa do różnych między sobą niezgodnych tłumaczeń i do bardzo znacznych trudności różnego rodzaju. Pochodzi to stąd, że podczas parlamentarnych obrad nad tą ustawą w Radzie Państwa projekt rządowy, który pierwotnie ograniczał się tylko do ustanowienia terminów rekursowych, wskutek inicjatywy wyszłej z łona ciał reprezentacyjnych, doznał w niejednym kierunku rozszerzenia, które wprawdzie stworzyło dla poszczególnych kwestyj polityczno-administracyjnego postępowania co do środków prawnych nową podstawę ustawową, lecz bynajmniej nie doprowadziło do systematycznego i wyczerpującego unormowania tego całego kompleksu kwestyj.

Jest rzeczą pewną, że także w dziedzinie autonomicznego toku instancyj powstałyby podobne wątpliwości i trudności, gdyby uchwalony przez Sejm projekt ustawy miał pozostać bez odpowiedniego przerobienia.

Byłoby tedy zdaniem p. Ministra pożądanem, poddać tę rzecz dalej idącemu unormowaniu, do którego to celu sporządzono w c. k. Ministerstwie spraw wewnętrznych dołączony projekt takiej ustawy, który mógłby posłużyć za podstawę do obrad w Sejmie.

§§. 1. i 2. tego projektu odpowiadają jednoznacznie postanowieniom uchwalonego przez Sejm projektu, jednak w przedostatnim ustępie opuszczono postanowienie co do ostatniego dnia terminu rekursowego na wypadek, jeżeli dzień ten przypada na święto, ponieważ kwestya, które dni uważać należy za świąteczne, może w Galicyi dać powód do wątpliwości trudnych do rozwiązania. Również i §. 3. pozostał w ogólności bez zmiany; w stylizacyi tego paragrafu uniknięto zwrotu „za pośrednictwem“ („im Wege“), który, jak uczy doświadczenie, daje często powód do mylnej interpretacyi.

§. 4. nowego projektu odpowiada brzmieniu §. 4. ustęp. 1. uchwalonego przez Sejm projektu. Natomiast następne paragrafy nowego projektu obejmują wszystkie możliwe wypadki mylnego lub niezupełnego pouczenia o środkach prawnych, jakoteż wypadki, w których zupełny brak takiego pouczenia i zawierają w tym kierunku szczegółowe postanowienia.

Co się w szczególności tyczy mylnego pouczenia o środkach prawnych, to w §. 5. jest mowa o tych wypadkach, w których z okazji rekursu wniesionego w myśl pouczenia usunięcie formalnej usterki w pierwszej decyzyi ma nastąpić z urzędu, podczas gdy §. 6. normuje te wypadki, w których samo pouczenie o środkach prawnych zostało przez stronę zaczepione.

Przez postanowienia §. 5. daje się stronom interesowanym ochronę prawną z urzędu, ponieważ w wypadkach wymienionych w pierwszym ustępie tego paragrafu prawo strony do wniesienia rekursu wskutek mylnego pouczenia przez niższą instancję byłoby bezskuteczne, a w wypadkach oznaczonych w drugim ustępie tego paragrafu wniesienie rekursu po myśli mylnego pouczenia mogłoby w miarę okoliczności pociągnąć za sobą utratę terminu do wniesienia zażalenia do Trybunału administracyjnego względnie do Trybunału Państwa.

Projekt uchwalony przez Sejm zawiera na wypadek oznaczenia za długiego terminu rekursowego odmienne postanowienie, według którego rekurs wniesiony wprawdzie w terminie zakreślonym w decyzyi, lecz już po upływie terminu ustawowego winna instancja rekursowa załatwić z pominięciem tej wadliwości. O ile więc idzie o orzeczenia, odnoszące się tylko do jednej strony interesowanej, to przeciw takiemu rozwiązaniu tego wypadku nie możnaby nic zarzucić. Inaczej jednak ma się sprawa, jeżeli orzeczenie dotyka sprzecznych ze sobą interesów kilku stron interesowanych.

Już projekt Sejmu zarówno jak i ten projekt nowy dają stronom interesowanym prawo, według którego żądać one mogą uchylecia oznaczenia za długiego terminu rekursowego.

W istocie musi być to prawo procesualne już dlatego przez ustawę uznane, ponieważ oznaczenie za długiego terminu w danym razie mogłoby naruszyć bardzo istotne materyjalne interesa stron. Lecz jeżeli jedna ze stron procesowych uprawniona jest do żądania, aby w razie niewykorzystania ustawowego terminu rekursowego orzeczenie nie mogło być już w drodze odwołania zaczepione, to z takim unormowaniem tego wypadku byłoby wprost sprzecznem postanowienie, według którego rekurs wniesiony po upływie ustawowego lecz w toku zakreślonego przez władzę terminu należałoby załatwić z pominięciem tej wadliwości.

Aby tej sprzeczności uniknąć, nie pozostaje nic innego, jak za wzorem ustawy państwowej wprowadzić na wypadek oznaczenia za długiego terminu formalną *restitutio in integrum* i mogłaby co najwyżej powstać jeszcze tylko kwestya, czy tej formalności, połączonej bądź co bądź z trudnościami, nie należałoby ograniczyć może tylko do wypadków, gdzie w postępowaniu stoją naprzeciw sobie dwie lub więcej stron.

Jeżeli projekt wprowadza tę *restitutio in integrum* bez wyjątku, a więc także i na te wypadki, w których idzie tylko o interes jednej strony, to polega to na uwzględnieniu tej okoliczności, że pytanie, czy orzeczenie dotyka interesów jednej czy też więcej stron w tym stopniu, że musi się im przyznać prawo rekursu, w praktyce w niektórych wypadkach trudno a priori rozwiązać.

Co do postanowień zawartych w §. 6. nowego projektu mogłoby jeszcze powstać pytanie, czy nie należałoby dopuścić, aby można oddzielnie zaczepić pouczenie o środkach prawnych także pod względem oznaczenia władzy, do której rekurs ma być wniesiony. Projekt ten jednak wychodzi z zapatrywania, że z właściwym oznaczeniem władzy, do której rekurs wniesić należy, nie łączy się dla strony żaden tak istotny interes, iżby przeciw mylnemu oznaczeniu tej władzy potrzebnem było uznać osobny rekurs za dopuszczalny. Także i dla drugiej współinteresowanej strony procesowej, która sama nie rekuruje przeciw orzeczeniu, mogłaby przez mylne oznaczenie władzy, do której rekurs ma być wniesiony, powstać ta tylko niekorzyść procesualna, że dla osiągnięcia pewności, czy od orzeczenia wniesiono w terminie rekursowym odwołanie podlegające merytorycznej decyzji instancyi rekursowej lub nie potrzeba dowiadywać się nie tylko u władzy, którą wymieniono w orzeczeniu jako tę, do której rekurs ma być wniesiony, lecz także u tej władzy, którą jako taką określa ustawa.

Zawarte w §. 7. nowego projektu unormowanie wypadków, w których niezupełnie pouczone albo wcale nie pouczone o środkach prawnych, odpowiadają w zupełności intencjom wyrażonym przez Sejm w uchwalonym projekcie.

D. j. w.

Abschrift

K. k. Minister des Innern ad 5675/M. J. ex 1901.

Entwurf.

Gesetz vom wirksam für das Königreich Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau, betreffend die Rechtsmittel gegen Entscheidungen der Gemeinde- und Bezirksvertretungen.

Mit Zustimmung des Landtages Meines Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau finde ich anzuordnen, wie folgt:

§. 1.

Allgemeine
Recursfrist.

Ein Recurs (eine Beschwerde oder Berufung) gegen ein Erkenntnis, eine Verfügung oder einen Beschluss der Gemeindevertretung, d. i. des Gemeindevorstandes, Magistrates, Gemeinde- oder Stadtrathes, dann der Bezirksvertretung, d. i. des Bezirksausschusses oder Bezirksrathes, in Angelegenheiten des selbstständigen Wirkungskreises der Gemeinde oder des Bezirkes ist, insoferne ein besonderes Gesetz eine andere Frist nicht vorzeichnet, binnen der Frist von 14 Tagen einzubringen.

§. 2.

Berechnung
der Recurs-
frist, Art der
Recursein-
bringung.
Comptenz
zur Entschei-
dung über
die Zulässig-
keit und
Rechtzeitig-
keit des Re-
curses.

Die Recursfrist wird von dem, der Zustellung oder Verlautbarung des Erkenntnisses der Verfügung oder des Beschlusses nachfolgenden Tage angerechnet.

Der Recurs kann mündlich zu protokoll, schriftlich oder telegraphisch eingebracht werden.

Der Tag der Aufgabe auf die Post oder auf das Telegraphenamt wird gleichfalls als Einbringungstag des Recurses angesehen.

Fällt der letzte Tag der Frist auf einen Sonntag, so endet die Frist erst am nächsten Werktag.

Die Berufungsinstanz erkennt über die Frage, ob der Recurs überhaupt zulässig ist und ob er in gehöriger Frist eingebracht wurde.

§. 3.

Einbrin-
gungsstelle.

Insoferne besondere Gesetze nicht anderweitige Bestimmungen enthalten, ist der Recurs gegen Entscheidungen der Gemeindevertretung beim Gemeindevorstande, beziehungsweise Magistrate und gegen Entscheidungen der Bezirksvertretung beim Bezirksausschusse einzubringen.

§. 4.

Rechtsmit-
telbeleh-
rung.

Die im §. 1. benannten Behörden haben in ihren schriftlich erlassenen oder protokollarisch verlautbarten Erkenntnissen, Verfügungen und Beschlüssen ausdrücklich anzugeben, ob gegen die bezügliche Entscheidung der Recurs zulässig ist, an welche Behörde dieser Recurs zu richten, sowie wo und binnen welcher Frist der Recurs einzubringen ist.

§. 5.

Unrichtige
Belehrung
Abhilfe von
Amtswegen.

Ist die Recursfrist zu lang bestimmt, und der Recurs innerhalb dieser unrichtigen Frist, aber nach Ablauf der gesetzlichen Frist eingebracht worden, so hat die Berufungsinstanz die angefochtene Entscheidung von Amtswegen zu beheben und die Hinausgabe einer mit der richtigen Belehrung versehenen, im Uebrigen aber unveränderten, dem neuerlichen Rechtszuge unterliegenden Entscheidung anzuordnen. Dasselbe hat auch dann stattzufinden, wenn in der Rechtsmittel Belehrung die Recurs-einbringungsstelle unrichtig angegeben wurde und der Recurs bei der falsch angegebenen Einbringungsstelle rechtzeitig eingebracht worden ist, von dieser zwar an die richtige Einbringungsstelle geleitet wurde, bei der letzteren aber erst nach Ablauf der gesetzlichen Frist einlangte.

Wird auf Grund einer unrichtigen Rechtsmittelbelehrung gegen eine nach dem Gesetze endgiltige Entscheidung ein Recurs eingebracht, so hat die Berufungsbehörde die angefochtene Entscheidung gleichfalls von Amtswegen zu beheben, und die Hinausgabe einer neuen, mit richtiger Belehrung über die Unstatthaftigkeit eines weiteren Rechtsmittels versehenen, im übrigen aber unveränderten Entscheidung anzuordnen.

§. 6.

Unrichtige
Belehrung.
Abhilfe über
Verlangen
eines Bethei-
ligten.

Gegen den Ausspruch, dass ein Recurs zulässig oder unzulässig sei, dann im Falle behaupteter zu kurzer oder zu langer Bemessung der Recursfrist, endlich im Falle behaupteter unrichtiger Angabe der zur Recursentscheidung berufenen Behörde steht den Beteiligten ein abgesonderter Recurs an die gesetzliche Berufungsinstanz frei.

In diesen Fällen hat die Berufungsbehörde, falls der Ausspruch über die Zulässigkeit, beziehungsweise Unzulässigkeit des Recurses gesetzlich nicht begründet, die Recursfrist unrichtig bemessen, oder die zur Entscheidung berufene Behörde unrichtig angegeben war, die ursprüngliche Entscheidung zu beheben, und die Hinausgabe einer neuen mit richtiger Rechtsmittelbelehrung versehenen, im Uebrigen aber unveränderten Entscheidung anzuordnen. War hingegen die Belehrung richtig, so hemmt der eingebrachte, abgesonderte Recurs die Rechtskraft der ursprünglichen Entscheidung nicht.

Es steht jedoch den Parteien frei, ohne eine Richtigstellung der Belehrung besonders zu verlangen, den Recurs unter Beobachtung der gesetzlichen Vorschriften einzubringen, im welchem Falle die Berufungsinstanz denselben ohne Rücksicht auf das Gebrechen der Rechtsmittelbelehrung zu erledigen hat.

§. 7.

Unvollständ-
ige oder
fehlende Be-
lehrung.

Ist die im §. 4. vorgeschriebene Belehrung überhaupt nicht oder nicht vollständig gegeben worden, so steht es dem Beteiligten frei, innerhalb der Frist von 14 Tagen protokollarisch oder schriftlich von der entscheidenden Behörde die Ergänzung ihres Erkenntnisses, Beschlusses oder ihrer Verfügung mit der vorgeschriebenen Belehrung zu verlangen; in diesem Falle wird die Recursfrist von dem der Zustellung der Belehrung nachfolgenden Tage an gerechnet.

Es steht jedoch den Parteien frei ohne eine solche Ergänzung zu verlangen, oder abzuwarten, den Recurs unter Beobachtung der gesetzlichen Vorschriften einzubringen, im welchem Falle die Berufungsinstanz denselben ohne Rücksicht auf den Mangel der Belehrung zu erledigen hat.

§. 8.

Schlussbe-
stimmun-
gen.

Das gegenwärtige Gesetz tritt mit dem Tage der Kundmachung in Wirksamkeit.

Mit dem Vollzuge betraue ich Meinen Minister des Innern.

